

BEROEPSGEHEIM EN PARTNERGEWELD

Horen, zien en zwijgen ?

Marijke Weewauters

Diensthooft

federale unit rond gendergerelateerd geweld

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en
mannen

INHOUDSTAFEL

- A. INLEIDING
- B. PARTNERGEWELD-HUISARTS
- C. BEROEPSGEHEIM EN UITZONDERINGEN
- D. SPREEKRECHT-BEROEPSGEHEIM-DILEMMA?
- E. SPREERECHT-MANDATARY REPORTING?
- F. RICHTLIJNEN
- G. SIGNALLEN
- H. RISKASSESSMENT
- I. GOODPRACTICES
- J. VERDERE INFO

A. INTRODUCTIE: WIE BEN IK ?

- Diensthoofd/adviseur sinds 1994 (9 regeringen)
- Belgische Coördinator-evaluator van NAPPEN GBV en TRANS-HOMO fobie en discriminatie
- Lid van comité of parties RVE rond conventie van Istanbul

A. INTRODUCTIE : WAT IS HET INSTITUUT

- Administratie EN onafhankelijk Instituut
- Strijd tegen discriminatie (klachten)
- Coördinator van regeringen inzake Geweld en Transgender-
isseus
- (juridische) adviezen en aanbevelingen
- Vertegenwoordiger in VN, EC, RvE etc.....

B. INTRODUCTIE :PARTNERGEWELD?

- IFG EN GBV zijn gezondheidsproblemen !
- WHO GUIDELINES : “responding to intimate partner violence (IPV) and sexual violence against women; WHO clinical and policy guidelines”:
www.who.int/reproductivehealth

B. INTRODUCTIE: PARTNERGEWELD

facts and figures

- 1/7 ♀ en 1/10 ♂ zijn so of IPV
- ♀ langer, fysieker, zwaarder, frequenter
- in elke klas zijn er 3 kinderen die een IFG thuis hebben
40% van de kinderen zijn (oog-oor) getuige (IFG =
Pandemie)
- 40-60% zaken van de vrouwelijke doden is de (ex) partner
de dader (in België gemiddeld jaarlijks 120 dodelijk so)
- 70% van alle vrouwelijke moorden hebben een
geschiedenis IPV
- 12% of alle zwanger vrouwen zijn so van IFG

B. INTRODUCTIE PARTNERGEWELD

facts and figures

- maar 13,9% melden bij politie (♂ minder) (alleen in crisissituaties en ernstige incidenten = levensbedreigend voor hen of de kinderen)
- In 2014 108 aangifte per/dag = 1/3^e van misdrijven in België
- Als so spreken; spreken ze eerder met hun huisdokter of (60%) (♂ minder)
- Mishandelde ♀ bezoeken meer gezondheidsdiensten dan niet-IFG so
- Gemiddeld 35 incidenten voor ze melden

B. INTRODUCTIE PARTNERGEWELD GEVOLGEN

- ✓ 5-10% permanente verwondingen
- ✓ 15,7% van de vrouwen fysieke letsels
- ✓ 40,7% minder zelfvertrouwen
- ✓ dubbele van zelfmoordpogingen
- ✓ 32% -44% insomnie en verhoging van gebruik van medicatie (antidepressiva, angstremmers)
- ✓ 26,6% sociaal geïsoleerd
- ✓ 83% werk abstinentie
- ✓ 19,8% dagelijks alcoholgebruik (als gevolg)

B. CRY FOR HELP! EN HOE REAGEERT M'Y?

- Hulp is beschikbaar (6), maar gefragmenteerd, soms in contradictie, ongecoördineerd en so moeten zelf overal zoeken en aankloppen
- Om een oplossing te krijgen moeten so 10 verschillende instanties consulteren
- Hulp zoeken voor so is bijkomende stress
- So's geven op....
- En niet alle problemen van het gezin worden aangepakt (dader en kinderen)
→ **het geweld blijft duren en verergert**

B. CRY FOR HELP ! EN WAT DOEN DOKTERS?

- Huisartsen, hospitalen, gynaecologen etc... herkennen het geweld niet en vragen er niet naar... Omdat ze de kennis, noch de tijd hebben en omdat ze ook de 'dader' als cliënt hebben
- Maar als ze er naar vragen, zijn so bekwaam om iets aan hun situatie te veranderen.
- 87% van de so zouden wensen dat de dokter naar het geweld vraagt (FRA 2013).
- 1 tot 2 keer per week worden huisartsen (al dan niet rechtstreeks en vaak vaak) geconsulteerd door so IFG.
- Arts is vaak enige 'hulpverlener' die op de hoogte is.

C. BEROEPSGEHEIM EN UITZONDERINGEN

- Getuigenis in rechte
- Eigen verdediging
- Strafvervolging
- Noodsituaties *
- Wettelijke verplichting *
- Meldingsrecht *
- ? Instemming cliënt *
- ? Gedeeld (en gezamenlijk) beroepsgeheim *
(nieuw wetsvoorstel artikel 458 ter)

C. BEROEPSGEHEIM= ZWIJGPLICHT

- Strafrechtelijke component: artikel 458 Sw.

Verbod voor alle personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, deze bekend te maken buiten het geval waarin zij worden opgeroepen in rechte te getuigen en buiten het geval waarin de wet hen verplicht deze bekend te maken.

- Cliënten zijn genoodzaakt zich tot hen te wenden en hen in vertrouwen te nemen. Recht op vertrouwen is dus strafrechtelijk beschermd !

Zie ook artikel 8 EVRM

C.1. NOODTOESTAND

Rechtsleer (geen wettelijke basis)

Rechtvaardigingsgrond: strafbaar karakter van het feit verdwijnt

- Doorbreken van beroepsgeheim is noodzakelijk, en enige mogelijkheid, omwille van een daadwerkelijk (zeker en actueel) ernstig en dreigend gevaar voor een hoger te beschermen belang (=proportioneel)
- Onmiddellijke bescherming bieden aan persoon
- Bescherming van fysieke of seksuele integriteit (bv. leven) of mentale integriteit hoger belang dan beroepsgeheim

C.1. NOODTOESTAND

- Integriteit kan niet beschermd worden op andere manier dan te melden (bijvoorbeeld via hulp in roepen van andere)
- = melden is enige manier om gevaar af te wenden

C.2. BEROEPSGEHEIM VERSUS SCHULDIGVERZUIM

- Schuldig hulpverzuim – art. 422*bis* Sw.
- hulpverleningsplicht (ook voor beroepsgeheimhouders)
aan iemand in nood
Strafrechtelijke vervolging mogelijk
 - Kan helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of
anderen (helpen kan ook zijn dat je patiënt overtuigd
iets aan situatie te doen of doorverwijzen)
 - Hulp verlenen of verschaffen (eventueel door
tussenkomsst derden)
 - Strafverzwaring wanneer de persoon die in gevaar is een
minderjarige of kwetsbare persoon is

C.3. BEROEPSGEHEIM EN MELDINGSRECHT ?

- Artikel 485 bis swb

C.3 MELDINGSRECHT (= SR bevestiging van noodtoestand)

- Meldingsrecht van bepaalde misdrijven
 - O.a. partnergeweld mishandeling, misbruik, verwaarlozing...
- Gepleegd op minderjarige OF KWETSBARE PERSOON (+ zwangerschap + PARTNERGEWELD (wet van 02/2012))
 - Ook geen louter preventieve melding maar ook als misdrijf reeds is gebeurd
 - Zelf SO onderzocht OF door IEMAND in vertrouwen genomen (kan ook dader of derde persoon zijn)
Er moet niet noodzakelijk een band zijn tussen beroepsgeheim en so
 - Er een ernstig en dreigend gevaar bestaat

(bevestig door arrest Hof van Cassatie Arrestnummer: 163/2013 Arrestdatum: 05/12/2013)

C.3. MELDINGSRECHT VOORWAARDEN EN PRINCIPES

- Gevaar (?)
 - ernstig of dreigend gevaar voor fysieke of psychische integriteit slachtoffer = er zijn reeds feiten gepleegd
 - aanwijzingen van een gewichtig en reëel gevaar voor integriteit **ANDERE** minderjarigen of kwetsbare personen = preventieve maatregel (denk hier aan de kinderen)
- Onmogelijkheid adequate hulp te verlenen
 - Zelf of met hulp van anderen
 - Ook andere mogelijkheden, bv. verwittiging CAW; Vertrouwenscentrum Kindermishandeling / Équipes SOS Enfants
- Meldingsrecht bij procureur des Konings
 - Geen meldingsplicht (SR is ULTIM REMEDIUM)

C.3. MELDINGSRECHT VOORWAARDEN EN PRINCIPES

Art. 61 CGPL gewijzigd (14 september 2013)

- *Als een arts **vermoedt** dat een kwetsbaar persoon mishandeld, misbruikt, uitgebuit, belaagd of verwaarloosd wordt, dient hij onmiddellijk het nodige te doen om deze persoon te beschermen.*

C.3. MELDINGSRECHT VOORWAARDEN EN PRINCIPES

- *In de mate dat de verstandelijke mogelijkheden van de kwetsbare persoon dit toelaten, **bespreekt de arts in de eerste plaats zijn bevindingen met deze en spoort hij hem aan zelf de nodige initiatieven te nemen.** Indien dit de belangen van deze laatste niet schaadt en deze hierin toestemt, kan hij dit met zijn naasten bespreken.*
- *Indien de situatie het rechtvaardigt en voor zover de kwetsbare oordeelsbekwame persoon hierin toestemt, contacteert de arts een ter zake bevoegde collega of schakelt hij een specifiek voor die problematiek opgerichte **multidisciplinaire voorziening** in.*

C.3. MELDINGSRECHT VOORWAARDEN EN PRINCIPES

Art. 61 CGPL gewijzigd (14 september 2013)

- *Indien een kwetsbaar persoon in een ernstig en dreigend gevaar verkeert of indien er ernstige aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere kwetsbare personen het slachtoffer worden van mishandeling of verwaarlozing en indien de arts op geen andere manier bescherming kan bieden, kan hij/zij de procureur des Konings in kennis stellen van zijn bevindingen.*

C.3 MELDINGSRECHT (artikel 458 bis) CLIENT IS DADER OF SO ?

- *Recht om te spreken als patiënt is so (of andere kunnen so worden)*
- *(zie ook arrest cassatie 18 juni 2010 D.09.0015.F) De dader is alleen uw cliënt ????*
dan kan je enkel melden in het kader van principe noodtoestand cfr. artikel 458 swb)
Maar kan wel aan dader hulp geadviseerd worden

C.4. MELDINGSRECHT RECHT OM ACTIE TE ONDERNEMEN DOOR INSTEMMING CLIËNT

- ? Opheffing beroepsgeheim?
 - Weinig erkenning in rechtspraak
 - Langzaam meer bijval in rechtsleer
 - Sijpelt door in wetgeving
- Principes
cliënt is vooraf; vrij, specifiek, geïnformeerd, uitdrukkelijk
best driehoeksoverleg
- Bij voorkeur informatiedoorstroming via of in aanwezigheid van
cliënt (=principe van WHO)
- Dus louter simpele toestemming is geen rechtvaardigingsgrond om
informatie te delen

C.4 MELDINGSRECHT RECHT OM ACTIE TE ONDERNEMEN DOOR INSTEMMING CLIËNT

- Dilemma's
Verkrijgen instemming in gedwongen of aanklappende context: delicaat, maar niet onmogelijk
- Indien cliënt = so
geen toestemming cliënt nodig (cfr supra)

C.5 GEDEELD EN GEZAMENLIJK BEROEPSGEHEIM

- Constructie van de rechtsleer
- Doorgesijpeld in bepaalde wetgeving, rechtspraak en deontologische codes
- Gezamenlijk beroepsgeheim = gedeeld beroepsgeheim in teamverband
 - Mogelijkheid, geen verplichting!
 - basis van WHO; ketenaanpak; regeringsbeleid
 - Zie ook wetsvoorstel '458 ter'
“betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim van 21 juni 2016”

C.5. GEDEELD BEROEPSGEHEIM: STRIKTE VOORWAARDEN

- Aan een door het beroepsgeheim gebonden persoon
- Binnen dezelfde hulpverleningscontext (?)
 - Betrokkenheid & finaliteit (is ruim)
 - Niet: tussen hulpverlener en politie (? Zie casusoverleg IFG Antwerpen)
 - ? Tussen artsen en hulpverleners (alleen als ze beide so als cliënt hebben)
- Noodzakelijke gegevens
 - Need to know vs. nice to know !
 - *Gezamenlijk beroepsgeheim (teamverband): “nuttige gegevens” (hier geldt relevantieprincipe)*
- In het belang van (de hulpverlening aan) de cliënt
- Geïnformeerde cliënt (over doel, inhoud en betrokken HV'ers)
 - Verzetsmogelijkheid cliënt kan weigeren
 - Transparantie
 - Liefst via of in aanwezigheid van cliënt

D. SPREEKRECHT VERSUS BEROEPSGEHEIM DILEMMA ?

“Reeds meer professionals veroordeeld voor schuldig verzuim
dan voor schending beroepsgeheim”

parket magistrate *Ine Van Wymeersch*

E. SPREEKRECHT ≠ MANDATARY REPORTING

- Dus: zekere beoordelingsvrijheid, in het belang van de cliënt, maar met rechterlijke controle op misbruik van zwijgrecht
- Waar wel mandatarary reporting bij IFG ?
(uk; Spanje; Italie)
- Dus: geen mandatarary reporting.....maar beroepsgeheim mag geen hindernis zijn

F. WHO GUIDELINES 2013

Herkennen van signalen en stellen van vragen

- Geen algemene screening bij iedereen (niet productief), maar enkel bij signalen
- Welke signalen/symptomen ?
 - (postnatale) depressie/
mentale gezondheidsproblemen/zelfmoord/angst/
slaapstoornissen/PTSD/fysieke kwetsuren
- 1 symptoom is niet voldoende, meeste hebben verschillende
 - HIV testing/prenatale zorgen

F. STEPS: -> SAACAAA

- SEE (signalen)
- ASK (schrik thuis ? waarom?)
- ASSESS (type geweld/duur/frequeuntie/ ernst/veiligheid)
- COLLECT (medisch attest)
- ADVICE (is succesvol)
- AGREE = (vraag instemming cliënt)

F. STEPS: SAACAAA

- ASSIST

consulteer andere sociale gezondheidswerkers
werkers (zie ook gedeeld beroepsgeheim)
meldt ook uw verplichting inzake schuldig verzuim

of

verwijs door

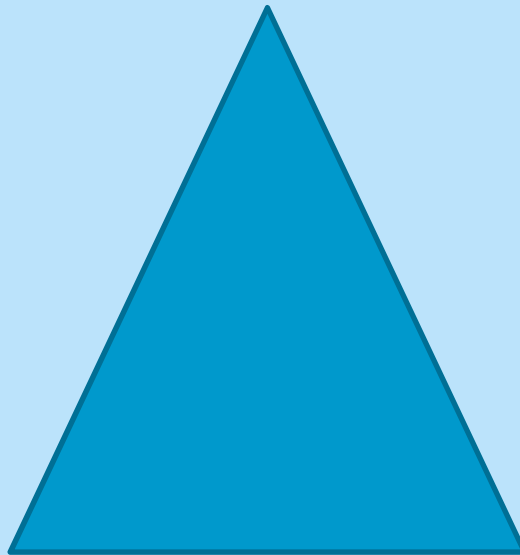
of

meld bij PDK (code rood zie artikel 458 bis)

≠ mandatory reporting

Geven van zorg is prioritair

F. WANNEER AGEREN?

G. SIGNALLEN ?

“Als een patiënt zich aanmeldt met wonden in het gelaat, de hals, de keel, de borst, de buik of de genitaliën, dan moet de huisarts aan geweld denken, zeker als de wonden veelvuldig, bilateraal of volgens een bepaald patroon voorkomen.

Indicatoren die kunnen wijzen op geweld, zijn psychologische problemen of vage somatische klachten ;...Dyspareunie en niet-cyclische bekkenpijnAandacht moet ook gaan naar bijzonder gedrag, zoals het uitstellen van het vragen van hulp, het vermelden van tegenstrijdigheden of het uiterst frequent consulteren. Een partner die opvallend attentievol of agressief is of een patiënt die erg angstig is in het bijzijn van de partner....” .

H. RISK ASSESMENT

- risicoassessment: is de cliënt of diens kinderen in gevaar/is er escalatie/direct nieuw geweld/korte en lange termijn risico/is directe respons noodzakelijk/heeft uw cliënt schrik om naar huis te gaan/is er een wapen in huist/gebruikt de ‘dader’ drugs/heeft hij/zij een psychische stoornis? (K Hegarty 2013) ?

I. GOOD PRACTICES

- **Campagne partnergeweld naar huisartsen CAW's** in de regio Brussel-Halle-Vilvoorde

www.youtube.com/user/cawfederatie

- Samenwerking politie en huisartsen IFG assenede

- 'meldcode' Nederland : zie

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/inhoud/meldcode>

- Multidisciplinaire 'centra' in Antwerpen, Mechelen Turnhout, Leuven, Limburg etc.....

<http://fjc-veiligthuis.be/regio/regio-antwerpen>

<http://fjc-veiligthuis.be/limburg/>

<http://fjc-veiligthuis.be/mechelen/>

<http://fjc-veiligthuis.be/vlaams-brabant/>

<http://fjc-veiligthuis.be/turnhout/>

J. VERDER INFO

- <http://www.domusmedica.be/documentatie/dossiers/familiaal-geweld.html>
- Meer info over partnergeweld:
<http://www.partnergeweld.be/nl>
- Beroepsgeheim en FGM: http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/beroepsgeheim_en_vrouwelijke_genitale_verminking.pdf
- Bijkomende informatie en richtlijnen:
http://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/files/fpshealth_theme_file/partnergeweld_fiche.pdf

DANK U

Marijke Weewauters

Marijke.weewauters@igvm.belgie.be

www.iefh.belgium.be

02/233.49.40